Els Camps d'Aprenentatge Illes Balears vers Els Objectius de Desenvolupament Sostenible.

Implicacions pedagògiques

Camps d'Aprenentatge Illes Balears

Maig de 2020

ÍNDEX

1. JUSTIFICACIÓ. …….. 2

2. IMPLICACIONS PEDAGÒGIQUES DE L'ASSUMPCIÓ DELS ODS PER PART DELS CdAs. ……... 4
   2.1. CURRÍCULUM COMPETENCIAL.
   2.2. APRENENTATGE BASAT EN PROJECTES (APB).
   2.3. METODOLOGIES PER A LA CIUTADANIA GLOBAL I TRANSFORMADORA: APRENENTATGE SERVEI, CUSTÒDIA DEL TERRITORI, CIÈNCIA CIUTADANA,ETC.

3. GRÀFIQUES I ANÀLISI SOBRE DESENVOLUPAMENT DELS ODS EN ELS CAMPS D'APRENENTATGE. ……. 5

   3.1. ANÀLISI GENERAL. ……. 5
      3.1.1. GRAELLA RESUM.
      3.1.2. ANÀLISI DE LA IMPLEMENTACIÓ DE CADA ODS. …… 6

   3.2. ANÀLISI ESPECÍFIC: APORTACIONS DE CADA CdA VINCULAT ALS ODS. ……. 11
      3.2.1. CdA ES PINARET. ……... 11
      3.2.2. CdA FAR DE CAVALLERIA. ……. 12
      3.2.3. CdA SA CALA. ……. 13
      3.2.4. CdA FORMENTERA. …….. 15
      3.2.5. CdA ES PALMER. …… 18
      3.2.6. CdA SON FERRIOL. …… 21
      3.2.7. CdA BINIFALDÓ. ……. 23
      3.2.8. CdA ORIENT. …… 25

4. PROPOSTES D'ACTUACIÓ PEL DESENVOLUPAMENT DELS ODS. …… 28
   4.1. PROPOSTES GENERALS.
   4.2. PROPOSTES ESPECÍFIQUES.

5. CONCLUSIONS. ……..……. 30

6. BIBLIOGRAFIA. …… 31

1. JUSTIFICACIÓ.

En els darrers anys, hem pogut assistir al creixement d'un moviment internacional principalment estudiantil que es manifesta reclamant accions decidides contra l'escalfament global i el canvi climàtic. A les Illes Balears aquest moviment s'ha traduït en **protestes al carrer per part dels estudiants (Joventut pel clima - Fridays For Future) i associacions de docents, que senten la necessitat de donar suport als seus alumnes, com a "Docents pel Canvi"** que reclamen més contundència i accions decidides per part de l'administració i la societat, per atenuar les conseqüències negatives que generarà el canvi climàtic. En canvi, quan analitzam la resposta que han rebut les seves demandes per part de les institucions, podem observar que aquesta ha estat pràcticament inexistent o simbòlica (afegir logotips sense contingut a pàgines web i poca cosa més).

Els mestres dels Camps d'Aprenentatge de les Illes Balears no resoldrem aquesta situació però pensam que com a centres educatius hem de **proporcionar una resposta educativa** a aquestes necessitats ben explícites que ens fa el nostre alumnat i companys/es docents. Aquesta resposta **implica** necessàriament **adoptar un marc de referència** que orienti la nostra acció i implementar les **metodologies** que estiguin en la seva línia. **L'objectiu: proporcionar una resposta educativa a la demanda que la comunitat educativa ens ha fet i empoderar a l'alumnat perquè pugui esdevenir un agent transformador de la realitat i respondre als reptes individuals i col·lectius del món en què vivim.**

Per donar una resposta a les mancances de l'educació, la UNESCO, juntament amb l'UNICEF, el Banc Mundial, l'UNFPA, el PNUD, ONU Dones i l'ACNUR, va organitzar el **Fòrum Mundial d'Educació 2015 a Incheon** (República de Corea) del 19 al 22 de maig del 2015. El resultat és la redacció de la **Declaració d'Incheon Educació 2030** en què es determinen les prioritats globals sobre educació pels pròxims quinze anys. Una eina de referència d'ample consens que determina en què s'ha de fonamentar el treball per aconseguir l'actualització educativa de la nostra societat i **"garantir una educació inclusiva, equitativa i de qualitat i promoure oportunitats d'aprenentatge durant tota la vida per a tothom", així com estableix l'ODS 4.**

L'Agenda 2030 de les Nacions Unides i els 17 ODS consensuats solemnement l'any 2015 representen un marc de referència excel·lent per orientar la nostra tasca educativa. Raons n'hi ha moltes, però en destacam les principals: es tracta d'un document fruit de l'estudi fonamentat en dades objectives i científiques, fruit del consens de molts d'experts i països i que és prou flexible per adaptar-se a les diferents realitats educatives a tots els nivells.
Són una instància urgent a la necessitat de passar de les paraules a l'acció conjunta per fer indissociables tres conceptes bàsics pel desenvolupament sostenible:

-**Progrés**. La base per aquest progrés ha d'esser l'**educació de qualitat.** "No podem parlar d'educació de qualitat si no preparam els alumnes per donar resposta als reptes individuals i col·lectius del món en què vivim".

-**Justícia**. L'educació de qualitat ha de tenir en compte la dimensió ètica i moral. En conseqüència ha de sensibilitzar i capacitar a l'alumne des d'una **pedagogia transformadora i orientada a l'acció** que promogui l'aprenentatge autònom, la participació i la col·laboració orientada a la resolució de problemes locals i globals, la interdisciplinarietat, i l'enllaç entre l'aprenentatge formal i no formal.

-**Sostenibilitat**. L'educació ha esdevingut un element crucial en aquesta equació i per tant, necessitam una nova visió de l'educació enfocada en la implementació d'hàbits de vida sostenibles i servei comunitari. Passar d'una educació que fomenta l'individualisme i la competició acadèmica a una educació que ajudi a transformar el món en què vivim.

"La gran contribució de l'Agenda 2030 de Nacions Unides, i els 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible, és deixar-nos clar que els reptes globals comencen a cada un dels nostres entorns, a cada municipi, a cada barri".

2. IMPLICACIONS PEDAGÒGIQUES DE L'ASSUMPCIÓ DELS ODS

Seguidament analitzam diferents metodologies de treball globalitzat, interdisciplinari que personalitzen l'aprenentatge i que permeten assolir competències a l'alumnat per esdevenir agents transformadors de la realitat, vinculades als ODS.

2.1-<u>Currículum competencial.</u> **"**Les competències són la capacitat d'emprar coneixements (informació, conceptes, habilitats, actituds i valors) en contexts específics per donar resposta a situacions reals (UNESCO 2015), i que per tant s'adquireixen a través de situacions pròximes a la realitat" (Manual per a entorns d'aprenentatge innovadors. UNESCO). Seguint aquesta línia, la Dra. Mmantsetsa Marope, directora de l'International Bureau of Education de la UNESCO afirma que" *la base de la transformació social resideix en la necessitat d'assolir una educació de qualitat i que per això és bàsic adoptar de veritat un currículum competencial que empoderi els nois i les noies per donar resposta a un món complex i incert. I remarcava que no n'hi ha prou amb adoptar un currículum competencial: hem de canviar la manera com s'aprèn, la manera com mesurem l'aprenentatge, el rol i la formació dels docents, l'organització dels centres i del sistema.*" (Jornada "Del currículum competencial a la transformació educativa").

2.2-<u>Aprenentatge basat en projectes</u> (APB). El centre Unesco de Catalunya ha considerat que l'APB és una de les metodologies que poden implementar els centres més adients per desenvolupar un currículum competencial lligat al desenvolupament dels ODS gràcies a les seves característiques: presència actual a les aules i funcionalitat per vincular els ODS i el currículum educatiu. L'APB és una metodologia de treball globalitzadora, interdisciplinari que personalitza l'aprenentatge i que permet assolir competències, a l'alumnat per esdevenir agents transformadors de la realitat, vinculades als ODS. "Segons explica el Buck Institute of Education tot projecte ha de tenir set **elements**: (1) un problema o pregunta rellevant, contextualitzat; (2) una indagació sostinguda, aprofundida; (3) autenticitat, vinculació amb el món real i els interessos dels alumnes; (4) veu i presa de decisió dels alumnes, incloent-hi com treballen i què creen; (5) reflexió conjunta de docents i alumnes sobre el procés d'aprenentatge, el sentit de les preguntes que es fan, la qualitat del treball, els obstacles que es troben i com superar-los; (6) crítica i revisió compartits; i (7) tenir com a resultat un producte públic, que es presenti fora de l'aula. Fent feina en grups cooperatius".

2.3-<u>Metodologies per a la ciutadania global i transformadora</u>: <u>aprenentatge-servei, custòdia del territori, ciència ciutadana, etc.</u> Hi ha una sèrie de metodologies enfocades a l'acció amb vocació de servei comunitari que es poden vincular fàcilment a l'APB que desenvolupen els centres educatius i que poden facilitar i/o possibilitar la intervenció a l'entorn proper de la comunitat educativa d'una forma coordinada entre els diferents agents que conformen aquest entorn (institucions públiques, propietaris privats, institucions no formals, associacions sense ànim de lucre....). Són metodologies que generen relacions de comunicació i col·laboració entre aquests agents, és a dir, xarxes. *"Les **xarxes** són instruments clau per a l'empoderament dels centres educatius i dels seus docents per a possibilitar aprenentatges de qualitat per a tothom: per això han de compartir una mirada global de canvi i créixer des del compromís i la interacció amb els centres, docents i agents educatius, des de la vinculació amb el seu entorn*" (conclusions Jornades "Del Currículum competencial a la transformació educativa").

3. GRÀFIQUES I ANÀLISI SOBRE EL DESENVOLUPAMENT DELS ODS EN ELS CAMPS D'APRENENTATGE

3.1. ANÀLISI GENERAL

ODS i CdAs	Orient	Binifaldó	Sa Cala	Cavalleria	Son Ferriol	Es Palmer	Es Pinaret	Formentera	% treballat
1-Fi pobresa									50
2-Fam zero									62,5
3-Salut i benestar									70
4-Educació de qualitat									62,5
5-Igualtat de gènere									75
6-Aigua neta i sanejament									75
7-Energia neta i assequible									62,5
8-Treball digne i creixement econòmic									50
9-Indústria, innovació infraestructures									37,5
10-Reducció desigualtats									37,5
11-Ciutats i comunitats sostenibles									37,5
12-Consum i producció responsable									75
13-Acció climàtica									100
14-Vida submarina									75
15-Vida terrestre									100
16-Pau justícia i institucions sòlides									25
17-Aliança pels objectius									37,5

3.1.2. ANÀLISI DE LA IMPLEMENTACIÓ DE CADA ODS

Per analitzar el grau i participació que cada Camp d'Aprenentatge té en relació amb cada un dels Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) es va elaborar una enquesta complimentada per a cada CdA. El primer cercle de cada ODS ens proporciona informació de quins són els CdA que el treballen i el segon cercle serveix per a valorar el grau d'implementació del ODS a nivell global.

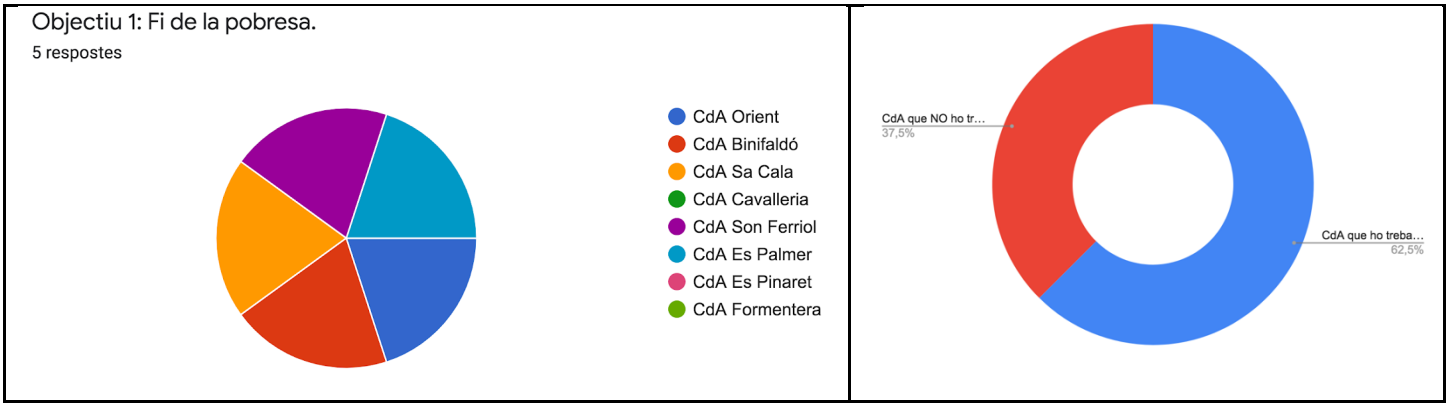

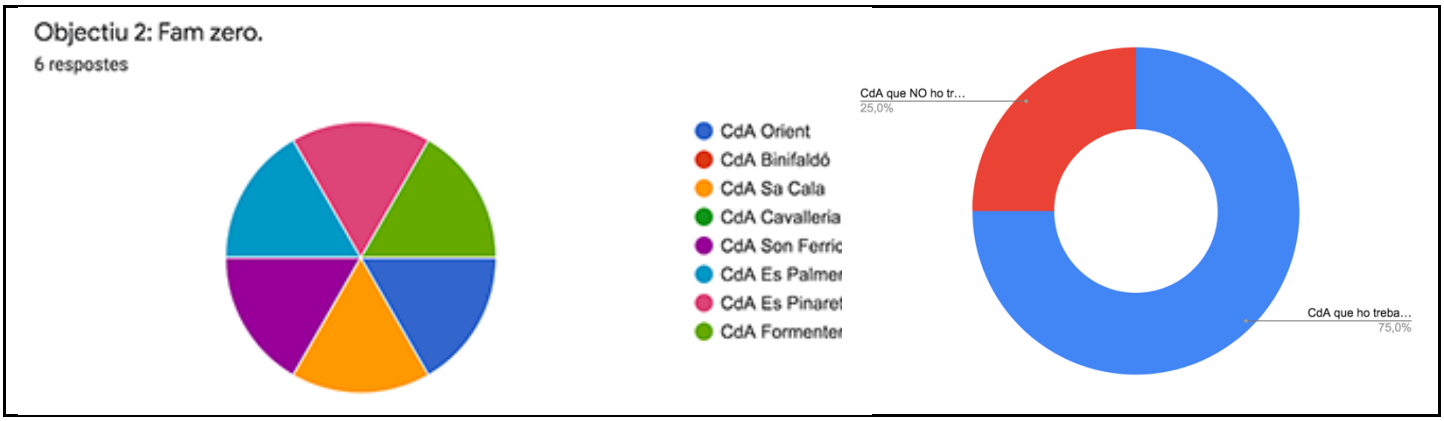

Objectiu 4. Educació de qualitat.

6 respostes

- CdA Orient
- CdA Binifaldó
- CdA Sa Cala
- CdA Cavalleria
- CdA Son Ferriol
- CdA Es Palmer
- CdA Es Pinaret
- CdA Formentera

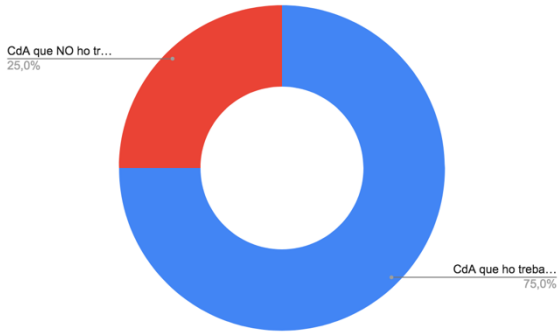

Objectiu 5. Igualtat de gèneres.

7 respostes

- CdA Orient
- CdA Binifaldó
- CdA Sa Cala
- CdA Cavalleria
- CdA Son Ferriol
- CdA Es Palmer
- CdA Es Pinaret
- CdA Formentera

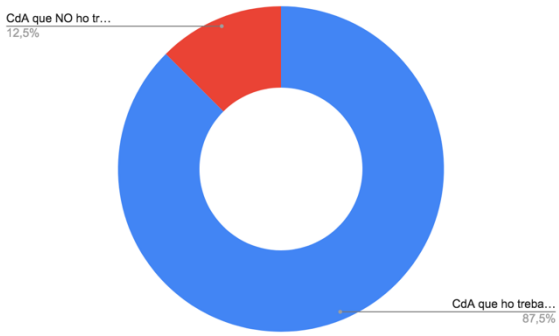

Objectiu 6. Aigua neta i sanejament.

7 respostes

- CdA Orient
- CdA Binifaldó
- CdA Sa Cala
- CdA Cavalleria
- CdA Son Ferriol
- CdA Es Palmer
- CdA Es Pinaret
- CdA Formentera

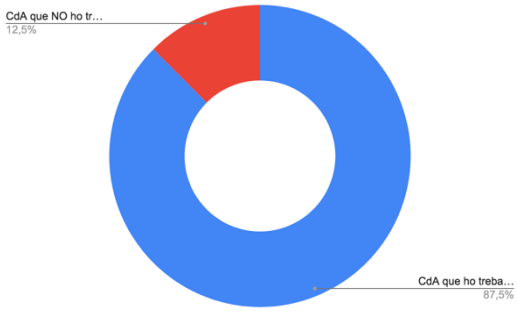

Objectiu 7. Energia neta i assequible.

6 respostes

- CdA Orient
- CdA Binifaldó
- CdA Sa Cala
- CdA Cavalleria
- CdA Son Ferriol
- CdA Es Palmer
- CdA Es Pinaret
- CdA Formentera

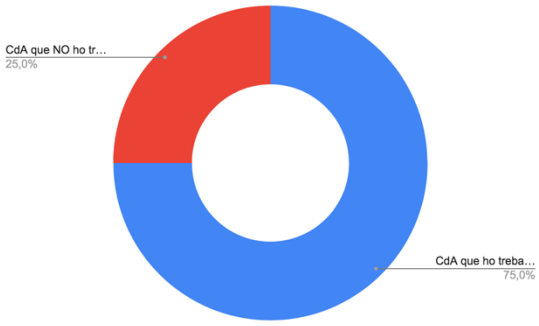

Objectiu 8. Treball digne i creixement econòmic.

5 respostes

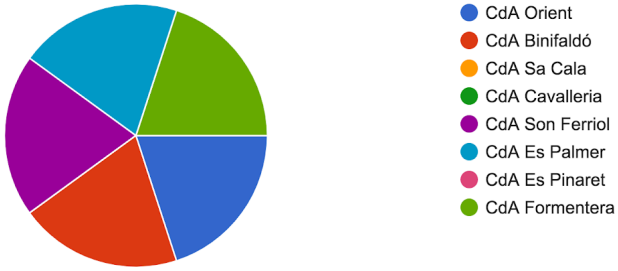

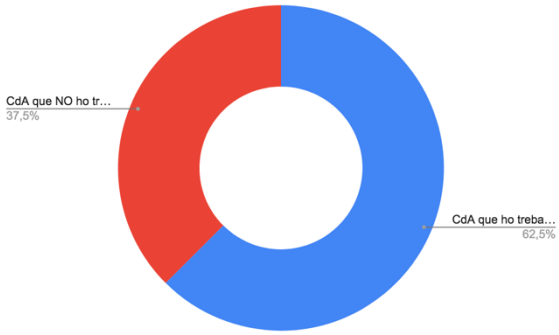

Objectiu 9. Indústria, innovació i infraestructures.

4 respostes

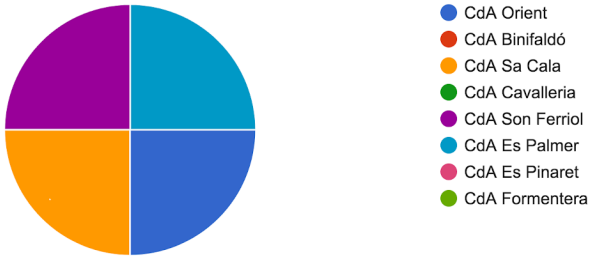

Objectiu 10. Reducció de les desigualtats.

4 respostes

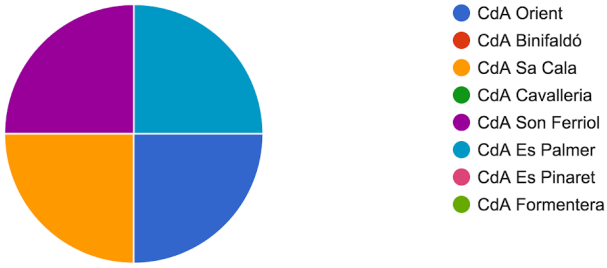

Objectiu 11. Ciutats i comunitats sostenibles.

4 respostes

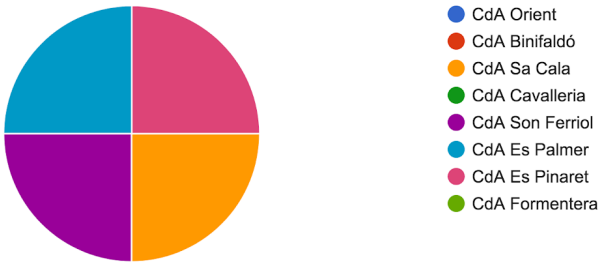

Objectiu 12. Consum i producció responsables.

6 respostes

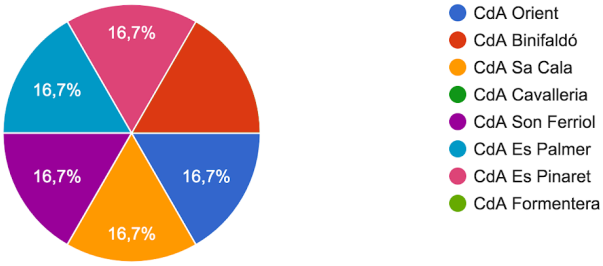

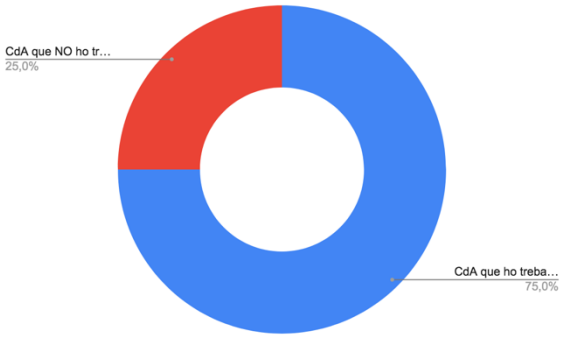

Objectiu 13. Acció climàtica.

8 respostes

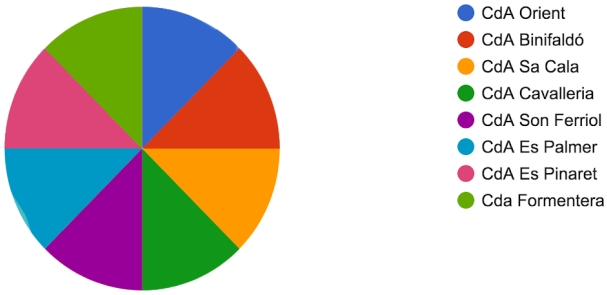

Objectiu 14. Vida submarina.

6 respostes

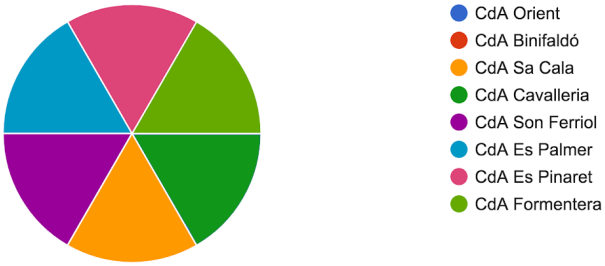

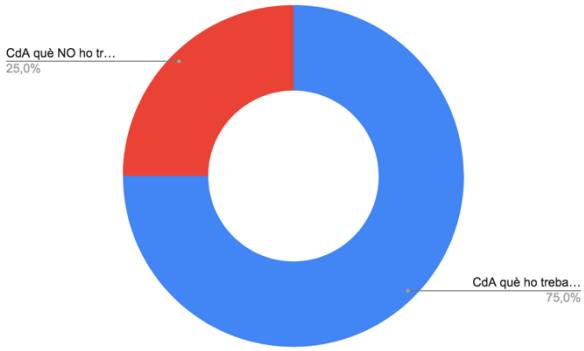

Objectiu 15. Vida terrestre.

8 respostes

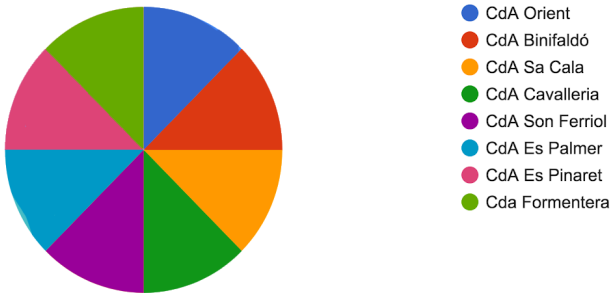

Objectiu 16. Pau, justícia i institucions sòlides.

3 respostes

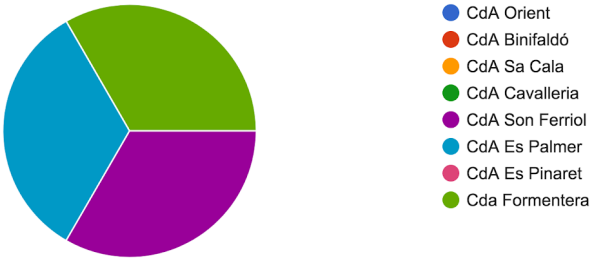

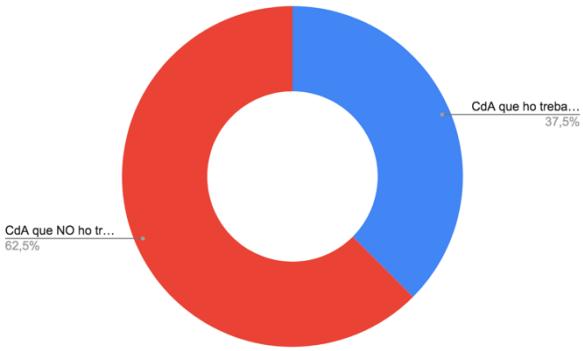

Objectiu 17. Aliança pels objectius.

3 respostes

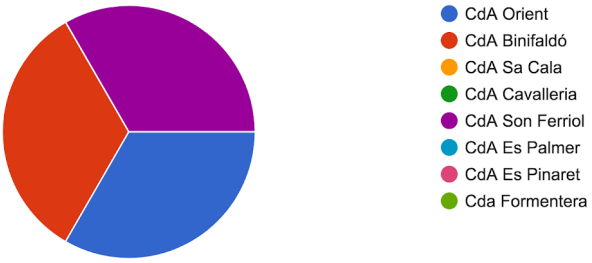

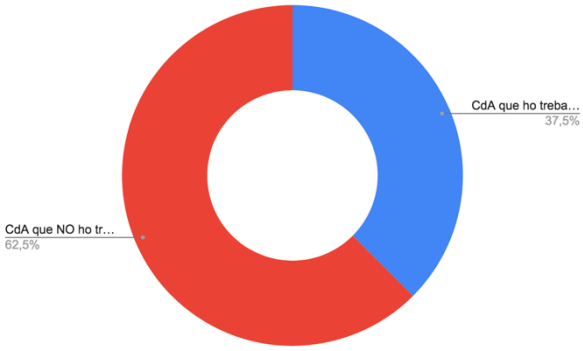

3.2. ANÀLISI ESPECÍFICA: APORTACIONS DE CADA CdA VINCULAT ALS ODS

3.2.1 CdA ES PINARET

ODS 2 Fam zero | Posar fi a la fam, aconseguir la seguretat alimentària i la millora de la nutrició i promoure l'agricultura sostenible.
En aquest objectiu es parla de l'agricultura ecològica i sostenible. Nosaltres a l'activitat d'hort parlem de l'agricultura i ho concretam en el nostre hort ecològic.

ODS 3 | Salut i benestar | Garantir una vida sana i promoure el benestar per a tothom a totes les edats
A la mateixa activitat d'hort parlam de la producció d'aliments saludables i de la necessitat que tenen les persones de consumir fruita i verdura per estar sanes.

ODS 4 | Educació de qualitat | Garantir una educació inclusiva, equitativa i de qualitat i promoure oportunitats d'aprenentatge permanent per a tothom
Aquest ODS el treballam en totes aquelles activitats on la cultura és l'eix principal. Per exemple quan anam a fer la «Descoberta de Ciutadella» o quan parlam de construccions històriques a «Santandria a n'Es Castellà».

ODS 5 | Igualtat de gènere | Aconseguir la igualtat entre els gèneres i empoderar totes les dones i nenes
En totes les activitats tenim en compte aquest objectiu: a l'hora de parlar, de repartir tasques, de treballar. Concretament a l'activitat d'hort parlam de les pageses i dels pagesos i de la tasca que desenvolupen dins l'agricultura. En les altres activitats en qualsevol moment aprofitam per fer evident la igualtat entre gèneres.

ODS 6 | Aigua neta i sanejament | Garantir la disponibilitat d'aigua i la seva gestió sostenible i el sanejament per a tothom
A l'activitat d'hort parlam de la necessitat de l'aigua que tenen les plantes i éssers vius. També parlam i els mostram les diferents formes de regar i quina és la que estalvia més aigua. Així mateix, quan mostram les instal·lacions i parlam dels banys, els animam que intentin aprofitar el màxim l'aigua durant la seva estada. També els convidam que ho facin a ca seva.

ODS 7 | Energia neta i assequible | Garantir l'accés a una energia assequible, segura, sostenible i neta per a tothom
També durant l'explicació de les instal·lacions els comentam i els mostram que l'electricitat que utilitzam al camp està produïda per sistema de plaques solars, però que normalment, a casa o a l'escola s'han d'acostumar a estalviar-la, ja que en molts de casos aquesta és produïda per centrals que utilitzen carbó i que la combustió d'aquest provoca l'efecte hivernacle i per tant el canvi climàtic.

ODS 11 | Ciutats i comunitats sostenibles | Aconseguir que les ciutats i els assentaments humans siguin inclusius, segurs, resilients i sostenibles
Aquest objectiu el treballem quan parlem del bosc i zones verdes i de la importància que tenen aquestes dins les ciutats. També quan parlam dels horts i de la possibilitat de crear un microhort al balcó. El treballam quan parlam de mobilitat i de la necessitat d'intentar anar a l'escola a peu o amb bicicleta. Finalment, el

treballam a l'activitat «una jornada a n'Es Pinaret» on els alumnes ens estan ajudant a crear un petit Jardí botànic.

ODS 12 | Consum i producció responsables | Garantir modalitats de consum i producció sostenibles
El treballam a l'activitat d'hort, quan parlem dels productes km 0 i dels mercats i les verdures de temporada. També, quan parlam de canvi climàtic explicam que aquest està produït per moltes fàbriques que satisfan el nostre consumisme compulsiu que, per exemple, moltes joguines o roba (que no empram) ha estat produïda per unes fàbriques que empren electricitat o carbó i que, com ja hem dit, la combustió d'aquest juntament amb la dels transports que ens els porten provoquen l'efecte hivernacle.

ODS 13 | Acció climàtica | Adoptar mesures urgents per combatre el canvi climàtic i els seus efectes
Aquest objectiu el treballam quan parlem del canvi climàtic i de l'efecte hivernacle. En els altres objectius ja hem comentat on es desenvolupa aquest ODS.

ODS 14 | Vida submarina | Conservar i utilitzar de manera sostenible els oceans, els mars i els recursos marins per al desenvolupament sostenible
L'activitat «Santandria fins as Castellà» és una excursió que transcorre per un trosset de litoral i on visitam dues platges. En aquestes parlem de la posidònia i de la importància que té pel mar mediterrani. També parlem dels residus que abocam al mar, del que provoquen a les espècies marines i de com aquests tornen a les platges. Els convidam a recollir residus que no haurien de ser a l'arena i posteriorment en feim una classificació.

ODS 15 | Vida terrestre | Protegir, restaurar i promoure l'ús sostenible dels ecosistemes terrestres, gestionar sosteniblement els boscos, lluitar contra la desertificació, aturar i invertir la degradació de les terres i aturar la pèrdua de biodiversitat
Aquest objectiu el treballam a moltes activitats. El treballam a totes les activitats on els éssers vius hi són presents. A la de «El bosc i jo» on remarcam la importància dels animals i de les plantes, a la de «Santandria fins as Castellà» on també parlem de les diferents plantes que hi ha al bosc i quina diferència hi ha amb les plantes del litoral, a la de «Els animals del lloc» on parlam dels animals i de com tenir cura d'aquests, a la de «Roques de Menorca» on explicam com ha estat la història de la vida.

3.2.2. CdA FAR DE CAVALLERIA.

ODS 13 | Acció climàtica | Adoptar mesures urgents per combatre el canvi climàtic i els seus efectes
Elaboració, per part dels alumnes, de propostes d'actuació per reduir el canvi ambiental i els seus impactes als ecosistemes.

ODS 14 | Vida submarina | Conservar i utilitzar de manera sostenible els oceans, els mars i els recursos marins per al desenvolupament sostenible
- Observar i descriure els grans d'arena i establir la relació amb les praderies de posidònia
- Observar, recollir i classificar les restes d'arribada.
- Determinar la procedència de les restes d'arribada no naturals.
- Quantificar i retirar els fems

ODS 15 | Vida terrestre | Protegir, restaurar i promoure l'ús sostenible dels ecosistemes terrestres, gestionar sosteniblement els boscos, lluitar contra la desertificació, aturar i invertir la degradació de les terres i aturar la pèrdua de biodiversitat.

- Relacionar les característiques del clima mediterrani amb les diferents adaptacions que desenvolupen les plantes
- Elaborar informes/resums del paper d'antigues labors relacionades amb l'alzinar i el seu impacte en el medi, proposant mesures de recuperació i/o d'explotació sostenible.
- Proposar mesures de protecció dels endemismes.
- Joc de rol: Què faries tu davant d'aquest paisatge? (rol activista mediambiental, rol de turista, rol d'empresari turístic...)
- Calcular la biodiversitat a diferents punts del recorregut (a l'alzinar)
- El sistema dunar. Fomentar l'ús públic responsable com eina de canvi per a la conservació dels sistemes costaners: Disseny d'una ruta interactiva que inclogui materials i activitats per apropar i conscienciar de la importància dels ecosistemes dunars. (En elaboració).

3.2.3. CdA SA CALA

ODS 1 | Fi de la pobresa | Posar fi a la pobresa en totes les seves formes arreu del món.

Aconsellar els docents responsables dels grups a comprar productes de km 0 amb la intenció de reduir la contaminació i afavorir l'economia, l'agricultura, la ramaderia i la gastronomia local.

Adquirir tots els productes, recursos i materials que necessita el Camp, sempre que ens és possible, de km 0 per tal d'afavorir l'economia local.

ODS 2 | Fam zero | Posar fi a la fam, aconseguir la seguretat alimentària i la millora de la nutrició i promoure l'agricultura sostenible.

Sensibilitzar sobre el malbaratament dels aliments. Totes les restes orgàniques aprofitables produïdes pels grups són reutilitzades; o bé les gestiona l'empresa que s'encarrega del càtering, que les reparteix a bancs d'aliments, o les gestionen els mestres responsables. Finalment les restes no aprofitables s'utilitzen per alimentar alguns animals.

ODS 3 | Salut i benestar | Garantir una vida sana i promoure el benestar per a tothom a totes les edats

Promoure l'activitat física especialment en entorns naturals. Tots els nostres itineraris i tallers contribueixen a evitar el sedentarisme i a què els alumnes gaudeixin de l'activitat física, promoure les posteriors visites amb les famílies i que coneguin els entorns propers.

Facilitar amb les instal·lacions adequades la correcta higiene personal i la dels estris emprats sempre incidint en el bon ús de l'aigua.

Mantenir les instal·lacions higièniques i promovent el seu manteniment.

ODS 4 | Educació de qualitat | Garantir una educació inclusiva, equitativa i de qualitat i promoure oportunitats d'aprenentatge permanent per a tothom

Fer servir els criteris més justos i equitatius al nostre abast per tal que el màxim alumnat possible pugui gaudir de la nostra oferta educativa i així reduir les desigualtats.

Ésser referent pel que fa a la transmissió de coneixements sobre tradicions, cultura popular, elements etnogràfics i història (instruments musicals tradicionals, feines del bosc, forns, Pou des Baladre, Cova des Culleram).
Proposar als mestres que organitzin activitats i jocs que fomentin la cohesió del grup aprofitant-se de les possibilitats que ofereix l'estada i l'entorn.

ODS 5 | Igualtat de gènere | Aconseguir la igualtat entre els gèneres i empoderar totes les dones i nenes.
Assegurar que a través de la nostra proposta educativa fomentam la participació plena i efectiva de les boixes i els boixos de manera equitativa.
Oferir materials i jocs aptes i atractius per a tot l'alumnat.
Vetllar perquè les tasques de manteniment de les instal·lacions (neteja, recollida, etc.) es dugui a terme de manera equitativa.

ODS 6 | Aigua neta i sanejament | Garantir la disponibilitat d'aigua i la seva gestió sostenible i el sanejament per a tothom
Sensibilitzar del valor que té i ha tengut l'aigua potable donant a conèixer la manera en què generacions precedents es proveïen d'aquest bé tant apreciat com escàs: cisternes, aljubs, pous, fonts.
Insistir en un ús sostenible de l'aigua (dutxes, neteja d'estris, etc.).

ODS 7 | Energia neta i assequible | Garantir l'accés a una energia assequible, segura, sostenible i neta per a tothom.
Conscienciar pel que fa al bon ús de les energies renovables i no renovables a les nostres instal·lacions com ara l'aprofitament de la llum natural i l'ús correcte de l'electricitat i la calefacció.

ODS 9 | Indústria, innovació i infraestructures. | Construir infraestructures, promoure la industrialització inclusiva i sostenible i fomentar la innovació.
Reflexionar com la indústria, les innovacions i els canvis d'economia han provocat una degradació del paisatge a Eivissa. L'arribada del turisme és una nova forma de vida, feina i economia a l'illa i provoca l'abandonament del camp, de les feines rurals i de moltes de les tradicions. Aquest fet modificà el paisatge deixant feixes abandonades i camps emboscats.

ODS 10 | Reducció de les desigualtats. | Reduir la desigualtat als països i entre països.
Proposar als mestres responsables dels grups tota classe d'alternatives quant a possibles despeses per tal que la seva estada no suposi un esforç per a l'alumnat desafavorit. Millor organització dels àpats i compres a l'engròs en contra d'altres opcions que encareixen l'estada.

ODS 11 | Ciutats i comunitats sostenibles | Aconseguir que les ciutats i els assentaments humans siguin inclusius, segurs, resilients i sostenibles.
Disminuir de manera substancial la generació de residus amb consells de prevenció, reducció, reutilització i, reciclatge. Aquest aspecte el feim visible, sempre que en tenim la possibilitat, controlant i pesant la quantitat de residus que produeix cada grup durant l'estada i llançant-los als contenidors corresponents abans de la partida.
Fer conèixer als alumnes les formes de vida i les feines que duien a terme a l'entorn rural les generacions precedents i la relació de perfecte equilibri que mantenien amb l'ecosistema, traient el màxim profit de les

matèries primeres que ofereixen els boscos per tal d'aconseguir nous productes, produint els seus propis aliments i eines i essent sostenibles i respectuosos amb l'entorn.

ODS 12 | Consum i producció responsables | Garantir modalitats de consum i producció sostenibles
Insistir als docents responsables dels grups de ser un exemple fent una compra d'aliments saludables i que generin els mínims residus possibles.
Instar a què s'utilitzi la llum natural sempre que sigui possible, utilitzant la calefacció només quan el grup és dins la casa, amb les portes tancades i mantenint la temperatura a un màxim de 21 °C.

ODS 13 | Acció climàtica | Adoptar mesures urgents per combatre el canvi climàtic i els seus efectes
Minimitzar el nostre impacte i evitar al màxim la nostra petjada en els espais naturals que visitam. Observar el nostre entorn sense transformar-lo, no arrencam ni flors ni plantes, no movem ni feim construccions amb pedres, analitzam l'impacte negatiu que suposen actuacions vandàliques en jaciments arqueològics, pintades, deixalles, etc.
Analitzar la importància del correcte manteniment dels ecosistemes, torrents, platges, boscos, feixes, per tal d'evitar desastres com incendis, torrentades, contaminació i com a conseqüència la seva progressiva desaparició.

ODS 14 | Vida submarina | Conservar i utilitzar de manera sostenible els oceans, els mars i els recursos marins per al desenvolupament sostenible
Analitzar les restes d'arribada a la platja i reflexionar sobre l'impacte negatiu que tenen els residus humans en els nostres mars i oceans i inevitablement en tots els éssers vius, tant animals com vegetals, que hi viuen.

ODS 15 | Vida terrestre | Protegir, restaurar i promoure l'ús sostenible dels ecosistemes terrestres, gestionar sosteniblement els boscos, lluitar contra la desertificació, aturar i invertir la degradació de les terres i aturar la pèrdua de biodiversitat.
Sensibilitzar sobre la problemàtica derivada de l'aparició d'espècies invasores en els ecosistemes i la tinença d'espècies exòtiques com a mascotes.
Transmetre, a través del taller d'apicultura, coneixements sobre les abelles, considerades els animals més valuosos del planeta.
Valorar els avantatges que suposa per a l'agricultura la utilització de les abelles com a insectes pol·linitzadors quant a l'increment de la producció i els beneficis fitosanitaris per als conreus.
Reflexionar sobre el que suposa per als insectes pol·linitzadors l'ús d'herbicides (manca d'aliment), pesticides (qualitat del producte agrícola i apícola) i l'eliminació de marges en els conreus (desaparició dels indrets naturals de posta d'ous).

3.2.4. CdA FORMENTERA

ODS 2 | Fam zero | Posar fi a la fam, aconseguir la seguretat alimentària i la millora de la nutrició i promoure l'agricultura sostenible.
En acabar els itineraris de més d'un dia, entre tota la classe recollim els residus creats i separats per seccions de reciclatge. En tots els casos el cub d'orgànic és el més ple. Abans que tornin al port, fem una petita valoració de la quantitat de menjar que s'ha tirat amb un sol dia i quantes persones podrien viure dels nostres

residus que hem generat. Després, amb l'ajuda de tota la classe, anem als contenidors i reciclam perquè puguin tenir una altra utilitat.

ODS 3 | Salut i benestar | Garantir una vida sana i promoure el benestar per a tothom a totes les edats

1. Les nostres activitats són itineraris fora del Camp d'Aprenentatge, gaudint de la natura i potenciant propostes beneficioses per a la salut com l'esport físic, caminar, explorar, jugar i córrer pel bosc.
2. Entre tantes activitats, prioritzen actituds positives de companyonia i d'aprenentatge cooperatiu.
3. Si durant les activitats proposades del Camp d'Aprenentatge gaudeixen, durant el seu temps lliure ho voldran imitar, sortint a fer altres excursions o explorar per la naturalesa.

ODS 4 | Educació de qualitat | Garantir una educació inclusiva, equitativa i de qualitat i promoure oportunitats d'aprenentatge permanent per a tothom

Tots els tallers i itineraris que proposa el Camp d'Aprenentatge de Formentera són flexibles a modificacions i adaptables a qualsevol necessitat que pugui presentar l'alumnat. El docent del camp és responsable d'adaptar la ruta o el material per incloure correctament a totes les persones que hi participen. Seguint les mateixes directrius, tots els reptes, activitats o problemes que es plantegen són en gran grup o petits grups, sempre heterogenis, vigilant que ningú es quedi fora. S'allunyen actituds de competició i l'objectiu que segueixen és comunitari. Aquest no es pot aconseguir sense l'ajuda de tots i cadascun dels participants, que tendran un paper protagonista durant la resolució del repte. Per exemple, en el cas de la línia del temps prehistòric, cada grup té una sèrie d'imatges que combinen amb les dels altres grups, de manera que l'única forma de completar-ho amb èxit és cooperar amb la resta de la classe.

Com ja hem explicat, els itineraris són a l'aire lliure, de manera que podem observar, tocar, olorar i "sentir" tots els continguts que estam treballant, fet que promou l'aprenentatge constructiu i durador. Poden servir com a activitat prèvia, principal o posterior per garantir l'educació de qualitat.

ODS 5 | Igualtat de gènere | Aconseguir la igualtat entre els gèneres i empoderar totes les dones i nenes

1. A l'hora de fer els grups, no hi ha discriminació entre sexes, són heterogenis sense crear cap classe de discriminació.
2. Sempre que sigui possible, intentam mesclar els alumnes per potenciar les relacions personals i el bon ambient de grup.

ODS 6 | Aigua neta i sanejament | Garantir la disponibilitat d'aigua i la seva gestió sostenible i el sanejament per a tothom

1. Com a regla general, durant el temps de bany, els alumnes tenen un temps limitat per dutxar-se de manera que es perdi la menor quantitat d'aigua possible.
2. Als banys i dutxes i cuina hi ha cartells que promouen el consum responsable de l'aigua.
3. Les aixetes són de tancament automàtic perquè no es pugui deixar l'aigua oberta.

ODS 7 | Energia neta i assequible | Garantir l'accés a una energia assequible, segura, sostenible i neta per a tothom.

1. 12 dels 13 itineraris del Camp d'Aprenentatge de Formentera es duen a terme fora del centre escolar, de manera que no necessitem cap classe d'energia per realitzar-ho.
2. Sempre que faci bon temps, el taller de perfums es realitza a l'aire lliure per aprofitar la llum solar i no malgastar l'energia.

ODS 8 | Treball digne i creixement econòmic. | Promoure el creixement econòmic sostingut, inclusiu i sostenible, l'ocupació plena i productiva i el treball digne per a tothom.

1. Amb l'arribada del turisme, Formentera ha anat sofrint diferents canvis. Aquests es poden observar durant la sortida dels Mestres Saliners, Molins i Faroners de La Mola i el Camí de Sa Pujada. Des de les vistes panoràmiques de l'illa, s'observa que antics oficis com el de saliners, moliners i faroners s'han abandonat i el turisme a poc a poc agafa més importància dins l'illa. Al llarg dels itineraris es van explicant diferents mesures que ha adoptat Formentera per afavorir el turisme sostingut, sense destruir l'illa i tot el que l'envolta.

ODS 13 | Acció climàtica | Adoptar mesures urgents per combatre el canvi climàtic i els seus efectes

1. Reciclatge. Al llarg de tots els itineraris i dins la Casa de Colònies, és obligatori reciclar i minvar la quantitat de despeses produïdes.
2. Conscienciar a tot l'alumnat de la petjada ecològica de cada un d'ells i informar d'activitats per disminuir-la.
3. Taller de reciclatge. Taller que consisteix a fer una neteja de platges i reciclar tots els residus trobats. Durant l'activitat, es promocionen actituds cap a la conserva de la natura.
4. Nidificació de les tortugues. Durant un dels itineraris, visitam una exposició sobre la nidificació de les tortugues a Eivissa que no havia passat mai. Explicam que aquesta és una mala notícia, ja que significa que per culpa del canvi climàtic ja no poden nidificar en el lloc habitual.
5. Per construir material nou, es crea sempre que sigui possible amb materials reciclats.

ODS 14 | Vida submarina | Conservar i utilitzar de manera sostenible els oceans, els mars i els recursos marins per al desenvolupament sostenible

1. Visita de Can Marroig. Visita del Centre d'Interpretació dins el Parc Natural de ses Salines d'Eivissa i Formentera, amb l'explicació dels recursos que ens dóna el mar i oceans. Conscienciar de la importància d'aquests pel desenvolupament sostenible.
2. Promoció de la cura de la posidònia oceànica, observant de primera mà les mesures que s'han pres a Formentera.

ODS 15 | Vida terrestre | Protegir, restaurar i promoure l'ús sostenible dels ecosistemes terrestres, gestionar sosteniblement els boscos, lluitar contra la desertificació, aturar i invertir la degradació de les terres i aturar la pèrdua de biodiversitat.

1. Creació d'itineraris com "Els ecosistemes de l'illa en les teues mans", "L'estany pudent com a ecosistema" i "Illetes i Llevant com a ecosistema", per a conscienciar de la importància de l'equilibri de tots els ecosistemes terrestres.
2. Educar alumnes conscients de la importància de la cura dels ecosistemes.

ODS 16 | Pau, justícia i institucions sòlides. | Promoure societats pacífiques i inclusives per al desenvolupament sostenible, la provisió d'accés a la justícia per a tothom i la construcció d'institucions eficaces, responsables i inclusives a tots els nivells.

1. Creació d'unes normes de convivència que s'han de respectar durant l'estada al Camp d'Aprenentatge.

3.2.5. CdA ES PALMER

ODS 1 | Fi de la pobresa | Posar fi a la pobresa en totes les seves formes arreu del món.
Quan hem de rebre una estada i han de comanar càtering, aconsellam als mestres amb el nombre de racions que han de comanar per tal de no fer llarg i haver de tudar menjar. Així i tot, en cas de què sobri menjar, totes les restes de menjar orgàniques les donam al pagès per poder donar als seus animals.
Tots els panets, iogurts, fruites, sucs… que sobren els repartim entre l'alumnat participant a fi que l'aprofitin a casa, en arribar a l'escola…

ODS 2 Fam zero | Posar fi a la fam, aconseguir la seguretat alimentària i la millora de la nutrició i promoure l'agricultura sostenible.
A l'hora de berenar a mitjan matí o de dinar, feim incidència en el fet de no tirar el menjar, de compartir, de tornar a casa el menjar que no consumim durant la visita o l'estada.
Quan preparam les visites i/o estades demanam als mestres que l'alumnat no dugui pastisseria industrial, llaunes de refrescs amb gas…
A l'activitat de *Sa Salinera* feim referència a l'ús de la sal com a conservador d'aliments. A més n'aconsellam un ús culinari responsable per tal que sigui saludable i no nociva pel nostre cos.

ODS 3 | Salut i benestar | Garantir una vida sana i promoure el benestar per a tothom a totes les edats
Mitjançant les activitats que oferim al nostre alumnat, sigui de l'edat que sigui, i sempre adaptant-nos a les característiques individuals i grupals, treballam aquest objectiu.
A Ramaderia elaboram mató, ensenyam els diferents productes derivats làctics i engrescam al professorat i l'alumnat a poder fer aquesta activitat tant a l'escola com a casa i a fer un consum responsable i saludable d'aquests productes.
A Salobrar explicam el procés de producció, collita i processament de la sal. A més feim veure la importància de fer-ne un consum responsable.
Seguim l'activitat fent una caminada didàctica fins a la platja d'Es Trenc, promovent la vida sana i el benestar.
A Es Trenc i s'Estalella treballam en aquests entorns paradisíacs, tot caminant, gaudint, respirant aire sa i aprenent junts.
A Ciclopalmer, a més de gaudir d'una passejada inoblidable en bicicleta, ensenyam els beneficis que anar en bicicleta aporta al planeta, a la nostra salut i a la nostra butxaca.
Tot això, a més de fer grup i de saber funcionar com un tot (jo tenc cura de mi, jo tenc cura del grup).

ODS 4 | Educació de qualitat | Garantir una educació inclusiva, equitativa i de qualitat i promoure oportunitats d'aprenentatge permanent per a tothom.
Quan preparam les visites, siguin d'un dia o de dos dies, ens coordinam amb els mestres responsables per tal de preparar les activitats perquè cap participant es pugui sentir exclòs, perquè tots els participants tenguin el seu granet d'arena per aportar i per assolir les expectatives que els mestres tenien abans de venir al CdA.
A més, en acabar la visita o l'estada encoratjam als mestres a fer l'avaluació de la visita.

ODS 5 | Igualtat de gènere | Aconseguir la igualtat entre els gèneres i empoderar totes les dones i nenes.
En el CdA no empram vocabulari sexista que pugui dur a malentesos o conflictes.
A més, la igualtat de gènere es respecta, a totes les activitats.
A Ciclopalmer, per exemple, tots els participants fan les mateixes tasques (mecànica, neteja de bicicletes…).

ODS 6 | Aigua neta i sanejament | Garantir la disponibilitat d'aigua i la seva gestió sostenible i el sanejament per a tothom.

Als banys disposam de cartells on es donen pautes, entre d'altres, la de tancar bé les aixetes.

Quan explicam als participants i mestres com treballam al CdA els feim veure que l'aigua calenta és limitada i els recomanam dutxar-se com més aviat millor, sense tudar aigua i assegurant aigua calenta per a cada un dels participants.

ODS 7 | Energia neta i assequible | Garantir l'accés a una energia assequible, segura, sostenible i neta per a tothom.

Conscienciam als participants pel que fa al bon ús de l'energia a les nostres instal·lacions i recomanam i feim servir sempre que és possible la llum natural.

També feim veure i explicam com aprofitar la calentor dels calefactors d'una forma eficient i correcta.

A les habitacions hem posat un adhesiu a les claus de llum per tal que no encenguin els llums exteriors si no és necessari.

ODS 8 | Treball digne i creixement econòmic. | Promoure el creixement econòmic sostingut, inclusiu i sostenible, l'ocupació plena i productiva i el treball digne per a tothom.

Amb la visita que feim a *Sa Salinera* feim veure a l'alumnat que per poder viure s'ha de fer feina i que les condicions de feina no són sempre senzilles. A més posam

èmfasi en l'evolució tecnològica que el sector primari ha sofert.

Amb l'activitat *Ramaderia* quan feim la visita a l'explotació ramadera feim cinc cèntims del mateix fet.

ODS 9 | Indústria, innovació i infraestructures. | Construir infraestructures, promoure la industrialització inclusiva i sostenible i fomentar la innovació.

A l'activitat *Es Trenc*, tot mirant cap a Sa Ràpita i Cap a Sa Colònia de Sant Jordi, i sense deixar de banda el mateix nucli de Ses Covetes, reflexionam com amb el turisme ha modificat el paisatge costaner.

A l'activitat *Ramaderia* explicam el nombre de vaqueries que hi havia temps enrere al municipi de Campos i el nombre actual.

ODS 10 | Reducció de les desigualtats. | Reduir la desigualtat als països i entre països.

Quan preparam una estada i ens coordinam amb els mestres responsables estudiam les diferents opcions de què disposen (catering, compra prèvia en un supermercat i cuinar al CdA...) per tal que la seva estada no suposi un esforç per a l'alumnat que no s'ho pot permetre.

ODS 11 | Ciutats i comunitats sostenibles | Aconseguir que les ciutats i els assentaments humans siguin inclusius, segurs, resilients i sostenibles.

A l'activitat *Ciclopalmer* incloem una explicació de les avantatges de desplaçar-se en bicicleta on destacam, entre d'altres, la seva sostenibilitat, el baix cost que suposa i que, per tant, qualsevol persona hi pot accedir, i la seguretat que aquesta dóna si se'n fa un ús adient i respectuós tant amb el medi ambient com amb els altres usuaris.

ODS 12 | Consum i producció responsables | Garantir modalitats de consum i producció sostenibles

Any rere any demanam ajut a les institucions competents amb la finalitat de què les instal·lacions d'Es Palmer puguin garantir accedir a aquest consum sostenible.

Amb la cartelleria que feim servir a Es Palmer donam a conèixer les millors maneres de fer un ús sostenible dels recursos energètics.

ODS 13 | Acció climàtica | Adoptar mesures urgents per combatre el canvi climàtic i els seus efectes.

Estam implicats al màxim amb el fet d'estalviar energia i de fer-ne un ús racional i ajustat a les necessitats del moment.

Estam estudiant com arribar a tenir i a aconseguir un camp d'aprenentatge autònom i que produeixi poc consum energètic, aportant d'aquesta manera el nostre polsim d'arena per combatre el canvi climàtic i els seus efectes.

ODS 14 | Vida submarina | Conservar i utilitzar de manera sostenible els oceans, els mars i els recursos marins per al desenvolupament sostenible.

A les nostres activitats Es Trenc i s'Estalella feim una explicació molt acurada de la importància de preservar el nostre mar, explicant i aprofundint en les praderies de posidònia oceànica i en la seva importància, tant a dins com a fora de l'aigua.

També param especial esment en els canvis soferts a la nostra línia de costa, des de fa aproximadament set dècades, i en els resultats visibles de la petjada antròpica.

ODS 15 | Vida terrestre | Protegir, restaurar i promoure l'ús sostenible dels ecosistemes terrestres, gestionar sosteniblement els boscos, lluitar contra la desertificació, aturar i invertir la degradació de les terres i aturar la pèrdua de biodiversitat.

Amb les nostres activitats Es Salobrar, Es Trenc i s'Estalella estudiam diferents ecosistemes.

A més, a les tres activitats estudiam la platja, la formació del sistema dunar, la vegetació d'aquest i l'impacte antròpic en el desenvolupament òptim del sistema dunar.

Feim una comparativa temporal de les accions que es duien a terme temps enrere i de les accions que es fan actualment i arribam a veure, deduir i comentar les conseqüències que se'n deriven d'aquestes accions.

Aportam al nostre alumnat normes bàsiques per a contribuir en la sostenibilitat dels diferents ecosistemes i d'aquesta manera no contribuir en la degradació i pèrdua de biodiversitat.

ODS 16 | Pau, justícia i institucions sòlides. | Promoure societats pacífiques i inclusives per al desenvolupament sostenible, la provisió d'accés a la justícia per a tothom i la construcció d'institucions eficaces, responsables i inclusives a tots els nivells.

Els mestres del CdA donam igualtat d'oportunitats a qualsevol participant perquè pugui aportar, dir, comentar, complementar qualsevol aspecte de l'activitat que duim a terme.

3.2.6. CdA SON FERRIOL

ODS 1 | Fi de la pobresa | Posar fi a la pobresa en totes les seves formes arreu del món.

Ensenyant als alumnes com s'ha de fer per tenir un hort ecològic, com s'han d'alimentar els animals de la pagesia i què ens donen aquests, com són, com es reprodueixen. Ensenyant receptes de cuina mallorquina.

ODS 2 | Fam zero | Posar fi a la fam, aconseguir la seguretat alimentària i la millora de la nutrició i promoure l'agricultura sostenible.

Ensenyant als alumnes com s'ha de fer per tenir un hort ecològic, com s'han d'alimentar els animals de la pagesia i què ens donen aquests, com són, com es reprodueixen. Ensenyant receptes de cuina mallorquina.

ODS 3 | Salut i benestar | Garantir una vida sana i promoure el benestar per a tothom a totes les edats

Ensenyant i explicant els ingredients de les receptes mallorquines i els efectes d'aquests damunt la salut.

Realitzant treballs a l'hort ecològic sense emprar pesticides ni cap classe de productes tòxics pel consum humà.

ODS 4 | Educació de qualitat | Garantir una educació inclusiva, equitativa i de qualitat i promoure oportunitats d'aprenentatge permanent per a tothom

Ensenyant als alumnes a saber fer hort ecològic, saber cuinar correctament i tenir animals de la pagesia és un aprenentatge de per vida i que l'autosuficiència pot ser molt útil, tant per la salut com per casos extrems com és el cas del COVID-19.

ODS 5 | Igualtat de gènere | Aconseguir la igualtat entre els gèneres i empoderar totes les dones i nenes

La igualtat de gèneres es dóna en totes les activitats, no hi ha distinció en cap d'elles.

ODS 6 | Aigua neta i sanejament | Garantir la disponibilitat d'aigua i la seva gestió sostenible i el sanejament per a tothom

Ensenyant als alumnes que facin un ús correcte de l'aigua als banys.
Utilitzant sistemes d'estalvi d'aigua per regar l'hort (goteig, suant, etc.)

ODS 7 | Energia neta i assequible | Garantir l'accés a una energia assequible, segura, sostenible i neta per a tothom.

Ensenyarem (pendent de pressupost) a l'aula d'energies renovables els diferents tipus d'energies sostenibles: solar, eòlica, hidràulica, biomassa …

ODS 8 | Treball digne i creixement econòmic. | Promoure el creixement econòmic sostingut, inclusiu i sostenible, l'ocupació plena i productiva i el treball digne per a tothom.

Ensenyant a l'alumnat que la feina al camp és primordial per poder sostenir a les persones, l'agricultura i ramaderia són pilars claus de la societat. A través de l'hort i dels animals de la pagesia ensenyam l'ofici de pagès com un ofici productiu indispensable.

ODS 9 | Indústria, innovació i infraestructures. | Construir infraestructures, promoure la industrialització inclusiva i sostenible i fomentar la innovació.

A través dels racons i tallers de l'aula d'energies es treballaran aquests continguts (pendent de pressupost)

ODS 10 | Reducció de les desigualtats. | Reduir la desigualtat als països i entre països.

Ensenyant als alumnes, molts dels quals a les Balears procedeixen d'arreu del món, que saber fer hort i tenir cura dels animals és una manera de produir útil aquí i als països d'origen de molts dels alumnes que passen pel camp d'aprenentatge.

ODS 11 | Ciutats i comunitats sostenibles | Aconseguir que les ciutats i els assentaments humans siguin inclusius, segurs, resilients i sostenibles

Ensenyarem a l'alumnat a través dels tallers de l'aula d'energies renovables, que amb l'ús d'aquestes energies el consum de les ciutats i pobles serà més sostenible i segur pel medi ambient (pendent de pressupost).

ODS 12 | Consum i producció responsables | Garantir modalitats de consum i producció sostenibles.

Ensenyam als alumnes a fer un ús correcte i responsable en els banys estalviant aigua, paper i llum.

Ensenyam als alumnes a separar totes les deixalles a la zona del pinar i a aprofitar totes les restes orgàniques pel consum dels nostres animals.
Ensenyam als alumnes que els berenars de cada dia s'han de dur dins envasos reutilitzables com carmanyoles i cantimplores.
Ensenyam als alumnes que no és necessari arrabassar la planta sencera de l'hort pel consum humà, sinó que agafant sols les fulles que necessitam la planta en pot produir més.

ODS 13 | Acció climàtica | Adoptar mesures urgents per combatre el canvi climàtic i els seus efectes
Ensenyam als alumnes a separar els residus a l'hora del berenar. Aquests residus separats es reutilitzaran.
Ensenyam als alumnes a consumir els productes locals per tal d'evitar la contaminació que suposa dur mercaderies de l'exterior amb els diferents tipus de transport.
També ensenyam a fer un ús responsable i d'estalvi de les instal·lacions.

ODS 14 | Vida submarina | Conservar i utilitzar de manera sostenible els oceans, els mars i els recursos marins per al desenvolupament sostenible.
Ensenyam als alumnes les nostres aus aquàtiques: oques i ànneres; per tal d'explicar a on poden viure i de què s'alimenten. Per la qual cosa és importantíssim que els oceans, rius, torrents i zones humides es trobin nets de residus i així puguin viure aquests animals dins els seus hàbitats naturals i sense cap classe d'amenaça.

ODS 15 | Vida terrestre | Protegir, restaurar i promoure l'ús sostenible dels ecosistemes terrestres, gestionar sosteniblement els boscos, lluitar contra la desertificació, aturar i invertir la degradació de les terres i aturar la pèrdua de biodiversitat.
A partir dels animals de la pagesia terrestres, ensenyam als alumnes la importància dels beneficis que en podem obtenir, i que a més a més, aprofitam els seus excrements per a la formació de compost que posteriorment s'utilitza a l'hort ecològic com a aliment per a la terra. Les males herbes serveixen de pastura pels animals i així sempre hi ha un equilibri entre els éssers productors i els consumidors.
També ensenyam als alumnes a estimar els animals a través del contacte directe i a través de l'alimentació directa entre alumne i animal. D'aquesta manera ens asseguram que valorin la importància que tenen els animals i dels beneficis que en podem treure però sempre mantenint un equilibri dins el seu ecosistema.

ODS 16 | Pau, justícia i institucions sòlides. | Promoure societats pacífiques i inclusives per al desenvolupament sostenible, la provisió d'accés a la justícia per a tothom i la construcció d'institucions eficaces, responsables i inclusives a tots els nivells.
Ensenyant als alumnes a respectar les normes d'ús de les instal·lacions i de respecte cap als animals. Esperant de forma pacient el torn per fer la visita a les dependències dels animals.
Respectar el torn de paraula aixecant la mà.

ODS 17 | Aliança pels objectius. | Consolidar i revitalitzar l'Aliança Mundial per al Desenvolupament Sosteniblealize the global partnership for sustainable development.
Donar informació útil als alumnes perquè puguin crear horts ecològics urbans i perquè puguin animar als pares en l'ús de les energies renovables.

3.2.7. CdA BINIFALDÓ

ODS 1 | Fi de la pobresa | Posar fi a la pobresa en totes les seves formes arreu del món.
Conscienciar a l'alumnat de la necessitat de no tudar aliments.

ODS 3 | Salut i benestar | Garantir una vida sana i promoure el benestar per a tothom a totes les edats
En línia amb el concepte dels "banys de bosc" i els seus beneficis per equilibrar cos i ànima. Per potenciar els efectes "terapèutics" tant psíquics com físics del contacte amb la natura segons les característiques del grup-classe que ens visita i les demandes dels mestres responsables del grup adaptam l'itinerari (durada, ritme de marxa..) i el seu ritme (llargària de les explicacions, priorització dels continguts, temps de descans.....). Tot tenint en compte, la necessitat d'oferir moments de tranquil·litat i permetrà que l'alumne pugui gaudir de moments per personalitzar la seva experiència a l'entorn natural.

ODS 4 | Educació de qualitat | Garantir una educació inclusiva, equitativa i de qualitat i promoure oportunitats d'aprenentatge permanent per a tothom
En acabar l'estada al camp d'aprenentatge es convida al professorat a fer una avaluació i propostes de millora.

ODS 5 | Igualtat de gènere | Aconseguir la igualtat entre els gèneres i empoderar totes les dones i nenes
1-Formació dels mestres del CdA en temes relacionats amb la igualtat de gènere. Assistència curs: Educació per la ciutadania global i transformadora. Mallorca (12 h).
2-Adaptació del material didàctic per a no reproduir estereotips sexistes (contes...).

ODS 6 | Aigua neta i sanejament | Garantir la disponibilitat d'aigua i la seva gestió sostenible i el sanejament per a tothom
Durant els itineraris s'explica i analitzen les diferents formes i la importància de la gestió hídrica a la Serra de Tramuntana.

ODS 8 | Treball digne i creixement econòmic. | Promoure el creixement econòmic sostingut, inclusiu i sostenible, l'ocupació plena i productiva i el treball digne per a tothom.
A les explicacions sobre els antics oficis de muntanya analitzam les dures condicions en què havien de viure els treballadors a la muntanya i les possessions. Destacam que avui en dia no hi hauria d'haver aquest tipus de condicions que malauradament encara hi ha a molts de llocs del món.

ODS 12 | Consum i producció responsables | Garantir modalitats de consum i producció sostenibles
1-A les normes de com fer la visita recalcam la importància de dur cantimplora i no botelles de plàstic d'un sol ús. Carmanyoles en lloc de paper o plàstic com a embolcall del berenar… Hem fet un vídeo a "Youtube" fent indicacions al respecte: "Què feim amb els residus a les excursions?
2-Donar a conèixer a l´alumnat, pautes per a fer un consum sostenible. Necessitat de consumir producte local per potenciar la conservació del paisatge existent i reduir la nostra petjada ecològica (productes km 0.)

ODS 13 | Acció climàtica | Adoptar mesures urgents per combatre el canvi climàtic i els seus efectes

1-Transmetem a l'alumnat estratègies de prevenció, mitigació i adaptació a escales diferents (des de l'escala mundial a la individual) i per a contextos diferents. En el Camp d'Aprenentatge oferim les pautes per a mitigar l'impacte de la nostra activitat a l'entorn natural i les pautes per reduir la petjada ecològica durant la seva estada al refugi.
2-Eix vertebrador de la nostra intervenció educativa potenciar els ODS.

ODS 15 | Vida terrestre | Protegir, restaurar i promoure l'ús sostenible dels ecosistemes terrestres, gestionar sosteniblement els boscos, lluitar contra la desertificació, aturar i invertir la degradació de les terres i aturar la pèrdua de biodiversitat.
1-Desenvolupam accions (explicacions, materials didàctics….) per tal que l'alumne comprengui l'ecologia bàsica pel que fa als ecosistemes locals, tot identificant les espècies locals i comprenent la mesura de la biodiversitat.
2-Introduir durant la interpretació del paisatge cultural de la Serra de Tramuntana la funció dels marges. Permet que l'alumne comprengui la regeneració lenta del sòl i les múltiples amenaces que l'estan destruint i eliminant a un ritme més ràpid que el de regeneració.

ODS 17 | Aliança pels objectius. | Consolidar i revitalitzar l'Aliança Mundial per al Desenvolupament Sosteniblealize the global partnership for sustainable development.
1-Crear aliances o experiències globals d'educació a distància basades en Internet entre escoles, universitats o altres institucions.
2-Planificar i dur a terme una campanya de sensibilització sobre els ODS
3-Desenvolupar accions de conservació i recuperació del paisatge cultural de la Serra de Tramuntana a partir de diferents formes de col.laboració entre institucions (UIB, ICTIB, Més que pedra, Ajuntament Bunyola, centre educatius, Conselleria de Medi Ambient i Territori...) com: custòdia del territori, aprenentatge-servei...

3.2.8. CdA ORIENT

ODS 1 | Fi de la pobresa | Posar fi a la pobresa en totes les seves formes arreu del món.
1-Quan tornam de l'itinerari i posam poals per separar residus estam pendents de què no es tirin aliments en bon estat que es poden ingerir posteriorment durant l'estada al refugi com puguin ésser: plàtans, taronges, entrepans no desembolicats, pomes...
2-Un temps, en Rafel duia els sobrants del menjar del càtering a un banc d'aliments que s'encarrega de la seva distribució entre col·lectius en risc de pobresa.
3-Hi ha algun centre dels que queden a dormir que se'n porten l'excedent de menjar per repartir-lo entre alumnes que no duen berenar a l'escola.

ODS 2 | Fam zero | Posar fi a la fam, aconseguir la seguretat alimentària i la millora de la nutrició i promoure l'agricultura sostenible.
1-Hem acordat amb l'empresa de càtering que atén el CdA que no es facin pícnics individuals de forma indiscriminada, ja que moltes vegades no coincideixen amb les preferències dels alumnes i es tudava una gran quantitat de menjar.
2- Durant els itineraris quan passam pels camps de conreu dels propietaris col·laboradors aprofitam per explicar el paisatge rural i animar a l'alumnat a consumir producte local per potenciar la conservació del

paisatge existent i reduir la nostra petjada ecològica (productes de km 0). En concret, a Orient són famoses les seves pomes i cireres.
3- També explicam (sobretot a la tardor) els fruits de tardor tan habituals dels nostres boscs. Com antigament es menjaven molts de fruits que es replegaven pel bosc i ja de passada parlam dels fruits de temporada habituals de cada estació. És una altra manera de parlar del producte km 0.

ODS 3 | Salut i benestar | Garantir una vida sana i promoure el benestar per a tothom a totes les edats
Per potenciar els efectes "terapèutics" tant psíquics com físics del contacte amb la natura segons les característiques del grup-classe que ens visita i les demandes dels mestres responsables del grup adaptam l'itinerari (llargada, ritme de marxa..) i el seu ritme (llargària de les explicacions, priorització dels continguts, temps de descans.....). Tot tenint en compte, la necessitat d'oferir moments de tranquil·litat perquè l'alumne pugui gaudir de moments per personalitzar la seva experiència a l'entorn natural. En línia amb el concepte dels "banys de bosc" i els seus beneficis per equilibrar cos i ànima.

ODS 4 | Educació de qualitat | Garantir una educació inclusiva, equitativa i de qualitat i promoure oportunitats d'aprenentatge permanent per a tothom
En acabar l'estada al camp d'aprenentatge es convida al professorat a fer una avaluació i propostes de millora.

ODS 5 | Igualtat de gènere | Aconseguir la igualtat entre els gèneres i empoderar totes les dones i nenes
1-Formació dels mestres del CdA en temes relacionats amb la igualtat de gènere. Assistència curs: Educació per la ciutadania global i transformadora. Mallorca (12 h).
2-Adaptació del material didàctic per a no reproduir estereotips sexistes (contes...).
3-Passar un dia treballant en una feina tradicionalment femenina o masculina (intercanvi de feines)

ODS 6 | Aigua neta i sanejament | Garantir la disponibilitat d'aigua i la seva gestió sostenible i el sanejament per a tothom
1-Desenvolupar activitats d'aprenentatge servei fonamentades en auditories del refugi que elaboren i implementen els alumnes per avaluar la sostenibilitat de les instal·lacions. A partir de les necessitats detectades, proposar mesures d'adaptació de les instal·lacions per a millorar l'eficiència en el consum de l'aigua.
2-Durant la presentació de les instal·lacions i normes d'ús, s'insisteix de forma explícita que els usuaris de la importància de l'aigua i la necessitat de fer-ne una gestió eficient.

ODS 7 | Energia neta i assequible | Garantir l'accés a una energia assequible, segura, sostenible i neta per a tothom.
1-Desenvolupar activitats d'aprenentatge servei fonamentades en auditories del refugi del CdA per avaluar la seva sostenibilitat. A partir de les necessitats detectades, proposar mesures d'adaptació de les instal·lacions per a millorar la seva sostenibilitat.
2-Instal·lació d'aparells de calefacció més eficients i basats en biomassa. (estufa de pellets)
3-Canviar la il·luminació existent d'alt cost energètic per bombetes més eficients led.
Instal·lació de temporitzadors per a regular el consum d'aparells elèctrics d'alt consum energètic (termo) i posar en mode "vacances" la gelera quan no hi ha estades previstes.

ODS 8 | Treball digne i creixement econòmic. | Promoure el creixement econòmic sostingut, inclusiu i sostenible, l'ocupació plena i productiva i el treball digne per a tothom.

1-A les explicacions sobre els antics oficis de muntanya feim veure les dures condicions en què havien de viure els treballadors. Destacam que avui en dia no hi hauria d'haver aquest tipus de condicions que malauradament encara hi ha a molts de llocs del món.

ODS 9 | Indústria, innovació i infraestructures. | Construir infraestructures, promoure la industrialització inclusiva i sostenible i fomentar la innovació.

Elaborar un pla d'acció per a la reducció energètica del refugi.

ODS 10 | Reducció de les desigualtats. | Reduir la desigualtat als països i entre països.

Anàlisi de l'origen històric de les desigualtats socials actuals. Parlam de desigualtat i diferències socials al llarg de la història quan visitam la possessió de muntanya de Comassema. Durant l'explicació es remarquen les diferències socials que existien un temps, molt més accentuades que les actuals.

ODS 12 | Consum i producció responsables | Garantir modalitats de consum i producció sostenibles

1-Donar a conèixer a l´alumnat, pautes per a fer un consum sostenible. Necessitat de consumir producte local per potenciar la conservació del paisatge existent i reduir la nostra petjada ambiental (productes de km 0). En concret, a Orient són famoses les seves pomes i cireres.

2-Pautes per fer separació de residus i no tirar menjar en bones condicions durant l'estada al refugi.

3-A les normes de com fer la visita recalcam la importància de dur cantimplora i no botelles de plàstic d'un sol ús. Carmanyoles en lloc de paper o plàstic com a embolcall del berenar… Hem fet un vídeo a "Youtube" fent indicacions al respecte: "Què feim amb els residus a les excursions?"

ODS 13 | Acció climàtica | Adoptar mesures urgents per combatre el canvi climàtic i els seus efectes

1-Transmetem a l'alumnat estratègies de prevenció, mitigació i adaptació a escales diferents (des de l'escala mundial a la individual) i per a contextos diferents. En el Camp d'Aprenentatge oferim les pautes per a mitigar l'impacte de la nostra activitat a l'entorn natural i les pautes per reduir la petjada ecològica durant la seva estada al refugi.

2- L'Eix vertebrador de la nostra intervenció educativa es fonamenta en desenvolupar i potenciar els ODS entre la comunitat educativa.

ODS 15 | Vida terrestre | Protegir, restaurar i promoure l'ús sostenible dels ecosistemes terrestres, gestionar sosteniblement els boscos, lluitar contra la desertificació, aturar i invertir la degradació de les terres i aturar la pèrdua de biodiversitat.

1-Desenvolupam accions (explicacions, materials didàctics….) perquè l'alumne comprengui l'ecologia bàsica pel que fa als ecosistemes locals, tot identificant les espècies locals i comprenent la mesura de la biodiversitat.

2-Introduir durant la interpretació del paisatge cultural de la Serra de Tramuntana la funció dels marges, ens permet que l'alumne comprengui la regeneració lenta del sòl i les múltiples amenaces que l'estan destruint i eliminant a un ritme més ràpid que el de regeneració.

ODS 17 | Aliança pels objectius. | Consolidar i revitalitzar l'Aliança Mundial per al Desenvolupament Sosteniblealize the global partnership for sustainable development.

1-Crear aliances o experiències globals d'educació a distància basades en Internet entre escoles, universitats o altres institucions

2-Planificar i dur a terme una campanya de sensibilització sobre els ODS

3-Planificar i executar un projecte d'acció (juvenil) sobre els ODS i la seva importància

4-Desenvolupar accions de conservació i recuperació del paisatge cultural de la Serra de Tramuntana a partir de diferents formes de col·laboració entre institucions (UIB, ICTIB, Més que pedra, Ajuntament Bunyola, centre educatius....) com: custòdia del territori, aprenentatge-servei...

4. PROPOSTES D'ACTUACIÓ PEL DESENVOLUPAMENT DELS ODS.

4.1. PROPOSTA GENERAL.

La naturalesa de la tasca educativa dels CdAs no permet dur el pes dels APB, ja que és una metodologia que necessita un treball consistent en el temps amb un mateix grup-classe. En canvi, la naturalesa i funcionament dels CdAs els converteix en un valuós pont entre la realitat i el currículum dels centres educatius i les necessitats i la realitat dels entorns singulars on desenvolupen la seva tasca. En conseqüència, pensam que s'ha de valorar el seu potencial per:

3.1- Desenvolupar tasques de **sensibilització i difusió dels ODS** entre la comunitat educativa. Els CdAs, encara que puntualment, tenen contacte amb molts de centres educatius amb interès pel medi ambient. Per tant, poden esdevenir un agent de difusió important dels ODS i l'emergència climàtica entre la comunitat educativa.

3.2- **Participar en part del procés d'APB** que desenvolupen els centres. Els CdAs s'adapten a les propostes i necessitats educatives dels centres que ens visiten per a desenvolupar els seus projectes educatius.

3.3- Els CdAs són agents potenciadors de **xarxes** i aprenentatges significatius. Els CdAs són centres educatius arrelats a l'entorn que mantenen relacions de col·laboració amb ajuntaments, associacions i propietaris privats de la zona (ODS 17). Per tant, poden facilitar molt les dinàmiques de treball que vulguin implementar els centres a l'entorn. Sobretot, en el cas de centres que necessiten entorns per a poder desenvolupar el producte públic que implica tot procés d'APB. Creació de **xarxa d'agents educació formal i no formal** compromesos en la resposta a l'emergència ambiental i compromesos amb els ODS.

3.4- Els CdAs metodològicament poden ser de gran ajuda en el suport i difusió de metodologies enfocades en l'aprenentatge significatiu. Els CdAs implementen **metodologies fonamentades en l'aprenentatge experiencial, l'acció i el servei comunitari** com puguin esser: aprenentatge- servei, projectes de ciència ciutadana i pròximament, de custòdia del territori que complementen o són fàcilment vinculables a l'APB.

3.5- Els CdAs han de col·laborar en la **formació ambiental dels futurs docents** de diferents maneres: sensibilitzar i explicar l'emergència climàtica, formant part del currículum de formació del professorat ja sigui quan estudien organització i estructura del sistema educatiu (recurs educatiu) o bé, quan els futurs mestres i professors reben formació en educació ambiental. També és interessant oferir la possibilitat a l'alumnat de realitzar les seves pràctiques com a qualsevol centre educatiu.

Es tracta de possibilitar les condicions perquè es pugui desenvolupar, com deia la Dra. Marope, directora de l'International Bureau of Education de la UNESCO "*una pedagogia transformadora i orientada a l'acció, que promogui l'aprenentatge autònom, la participació i la col·laboració, l'orientació a la resolució de problemes, la interdisciplinarietat, i l'enllaç entre l'aprenentatge formal i no formal. Tan sols aquest tipus d'aproximacions pedagògiques faran possible adquirir les competències clau necessàries per a promoure el desenvolupament sostenible".*

4.2. PROPOSTES ESPECÍFIQUES

Després de recopilar les dades proposades pels diferents CdA podem resumir aquest apartat en dos blocs. Abaix, us deixam el quadre resum.

A qui va dirigit?	Propostes d'actuació
-Directament a tota la comunitat educativa. -Indirectament a tota la societat ja que a través d'aquestes actuacions es vol fer veure la necessitat global de desenvolupar els ODS	-Potenciar la visibilitat dels CdA i el seu compromís amb els ODS a través de les xarxes socials. -Afegir logotip ODS a les pàgines WEB i a altres materials que s'elaborin. -Publicació periòdica i sincrònica d'alguna de les activitats realitzades, a les webs de cada camp i altres canals digitals (com ara les xarxes socials), a publicacions locals i mitjançant Newsletters. -Elaborar "píndoles informatives" de les accions desenvolupades i després promocionar-les… -Compartir publicacions dels ODS, etiquetar-los… -Proposar concurs de realització de vídeos o material per a difondre les ODS entre la comunitat educativa. -Fer difusió entre els usuaris de la necessitat global de desenvolupar els ODS. -Creació de xarxa d'agents educació formal i no formal compromeses en la resposta a l' emergencia ambiental i ODS. -A l'inici de cada activitat fer menció als ODS que es treballaran. -Potenciar la implementació de metodologies fonamentades en l'aprenentatge experiencial, acció i el servei comunitari com puguin esser: aprenentatge-servei, projectes de ciència ciutadana o custòdia del territori.

Destacar que cada CdA és diferent i encara que en el quadre de dalt hi ha una síntesi de les propostes realitzades és convenient recalcar que cada CdA ha de pensar de quina manera pot implementar aquestes actuacions en funció de les seves característiques.

5.CONCLUSIONS

Aquesta feina d'anàlisi del grau d'assoliment dels ODS per part dels Camps d'Aprenentatge és només el punt de partida, és a dir, és una breu anàlisi de l'estat de la qüestió i punt d'inici perquè els ODS puguin esdevenir eix vertebrador i cohesionador de la tasca dels Camps d'Aprenentatge. L'assumpció com a propis dels ODS representen un marc de referència per oferir una resposta educativa a les demandes de la comunitat educativa i una oportunitat per empoderar a l'alumnat perquè pugui esdevenir un agent transformador de la realitat i respondre als reptes individuals i col·lectius del món en què vivim.

Aquesta resposta **implica** necessàriament **adoptar un marc de referència** que orienti la nostra acció i implementar les **metodologies** que estiguin en la seva línia. Conceptes com: currículum competencial, aprenentatge basat en projectes, aliances educatives, xarxes d'educació formal i no formal, metodologies per a la ciutadania global i transformadora (aprenentatge-servei, custòdia del territori,ciència ciutadana...) esdevenen cabdals per a capacitar al nostre alumnat perquè pugui respondre als reptes individuals i col·lectius del món que els enrevolta però que també transformen la manera d'ensenyar dels docents, l'organització dels centres i del sistema. L'objectiu final: oferir una educació de qualitat.

Es tracta, com deia Rosa Sensat, de *"fer una escola on s'ensenyi bé a llegir i a escriure; on el mestre no faci discursos i treballi amb l'alumne en col·laboració cordial; on penetrin totes les vibracions del món i de la vida: natura, art, aspiracions socials; on el personal docent aprengui a prestar-se una cooperació cordial; on s'estableixi una tolerància per a totes les idees i una rectitud de consciència que li doni una alta tonalitat ètica".*

6.BIBLIOGRAFIA

OECD, 2018 *"Manual per a entorns d'aprenentatge innovadors".* Recuperat de: https://drive.google.com/file/d/1r4mZPBDHPbBNbhLM6nrXTYzgM4JtYlub/view

Centre Unesco de Catalunya (2019, 12 de desembre) *Transformar l'educació per transformar el món en què vivim*.(Vídeo). Recuperat de: https://youtu.be/Fnd7lD1gjOU

HQPBL (2019) Un marc per l'aprenentatge basat en projectes (ABP) d'alta qualitat. (document) Traducció Centre Unesco de Catalunya. Recuperat de: https://drive.google.com/file/d/1fZ3zxB4mEE7uxWE73EDTLLeaa3OYcnuh/view

Mmansetsa, M. Griffin, P. Gallagher, C. (2019). *Future Competences and the Futur of Curriculum: A Global Refence for Curricula Transformation*. International Bureau of Education (IBE). Recuperat de: https://unescocat.org/portfolio-items/jornada-del-curriculum-competencial-a-la-transformacio-educativa/?portfolioCats=23

Vallory, E. (2019). Intervenció a l'acte transformar l'educació per transformar el món en què vivim.UNESCOCAT. *Transformar l'educació per transformar el món en què vivim*. Recuperat de: https://drive.google.com/file/d/1uRbm0Mwx4EClsQG4bNElomzsY2JTU6GV/view

Velázquez, F. (2016). *Cómo introducir la educación ambiental en la escuela y en la sociedad.* Barcelona: SERBAL.